

Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemus kasvomaskien käytön vaikutuksista alle 3 - vuotiaiden kasvun ja kehityksen tukemiseen

Fanny Vepsäläinen

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemus kasvomaskien käytön vaikutuksista alle 3-vuotiaiden kasvun ja kehityksen tukemiseen

Fanny Vepsäläinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2022

Fanny Vepsäläinen

Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemus kasvomaskien käytön vaikutuksista alle 3 - vuotiaiden kasvun ja kehityksen tukemiseen

Vuosi 2022 Sivumäärä 30

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Covid-19 pandemian tartuntojen estämiseksi käytettyjen kasvomaskien vaikutuksia varhaiskasvatuksessa. Tutkimus toteutettiin Loviisan kaupungin Ruukin päiväkodissa. Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä tietoa varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksista kasvomaskin käytön vaikutuksista alle 3-vuotiaiden kasvun ja kehityksen tukemisessa. Tutkimuksesta saatu tieto voi tulevaisuudessa auttaa hahmottamaan, miten kasvomaskin käyttö vaikuttaa varhaiskasvatuksessa vastaavanlaisen tartuntataudin sattuessa. Tutkimuksessa selvitetään henkilöstön kokemuksia kasvomaskin käytöstä ja niitä seurauksia sen käytöstä, mitä he tuovat esille. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Loviisan kaupungin varhaiskasvatus.

Opinnäytetyön teoriaosuus käsittelee varhaiskasvatusta, lasten kehitystä, kasvomaskien käyttöä sekä Covid-19 pandemiaa. Teoriaosuus koottiin sähköisistä julkaisuista sekä painetusta kirjallisuudesta. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusmenetelmäksi valittiin teemahaastattelu ja se toteutettiin ennalta tehdyn haastattelurungon avulla. Ruukin päiväkodin henkilöstö haastateltiin kasvotusten päiväkodin tiloissa. Tutkimukseen osallistui seitsemän varhaiskasvatuksen henkilöstöä, heistä kaksi olivat varhaiskasvatuksen opettajaa ja viisi lastenhoitajaa. Tutkimusaineisto analysoitiin käyttämällä teemoittelua.

Opinnäytetyön tulosten perusteella kasvomaskien käytöllä varhaiskasvatuksessa on ollut vaikutuksia lasten kasvun ja kehityksen tukemiseen. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksen mukaan vuorovaikutus lasten kanssa on kasvomaskia käyttäessä ollut työläämpää ja tunteiden näyttäminen on ollut vaikeampaa. Lasten kohtaaminen on haasteellisempaa kasvomaskia käyttäessä.

Asiasanat: varhaiskasvatus, covid-19, kasvomaski, lapsen kehityksen tukeminen,

Fanny Vepsäläinen

Early childhood education staffs´ experience of the effects of using face masks to support the growth and development of children under 3 years of age.

Year

2022

Pages

30

The purpose of the thesis was to find out the effects of face masks used to prevent the spread of the Covid - 19 pandemic in early childhood education. The study was carried out in the Ruukki daycare center in Loviisa town. The aim of the study was to gather information about the experiences of early childhood education staff on the effects of using a face mask in supporting the growth and development of children under 3 years old. In the future the information obtained from the research can help to understand how the use of a face mask affects early childhood education in similar infectious diseases. The research examines the staff´s experiences of using a face mask and the consequences of its use that they bring up. Loviisa city´s early childhood education was the client of the thesis.

The theoretical part of the thesis deals with early childhood education, child development, the use of face masks and the Covid - 19 pandemic. The theory part was compiled from electronic publications and printed literature. The thesis was carried out as a qualitative study. A themed interview was chosen as the research method and it was carried out with the help of premade interview framework. Ruukki´s daycare staff were interviewed face-to-face in the daycare´s premises. Seven early childhood education staff participated in the study, two of them were early childhood education teachers and five were nannies. The research material was analyzed using thematization.

Based on the results of the thesis, the use of face masks in early childhood education has had an impact on supporting children´s growth and development. According to the experience of the early childhood education personnel, the interaction with children has been more laborious when wearing face mask and it has been more difficult to show emotions. Meeting children is more challenging when wearing a face mask.

Keywords: early childhood education, covid-19, face masks, child development support,

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	8
3	Opinnäytetyön tausta, tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	9
4	Varhaiskasvatuksen tehtävä ja lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen Suomessa	9
5	Lapsen kehitys	10
5.1	Alle kolmevuotiaiden lasten sosiaali- emotionaalinen kehitys.....	10
5.2	Alle kolmevuotiaiden lasten kielellinen kehitys	12
5.3	Varhaiskasvatuksen henkilöstö lapsen kielellisen ja sosiaaliemotionaalisen kehityksen tukena	13
6	Covid -19 pandemian levinneisyys ja oireet	14
7	Kasvomaskien käyttö.....	15
7.1	Kasvomaskien haasteet tunteiden ja ilmeiden tunnistamisessa	16
7.2	Kasvomaskien vaikutukset vuorovaikutukseen, puheen ymmärtämiseen ja kuulemiseen.....	16
8	Opinnäytetyön toteutus ja tutkimusmenetelmä	17
8.1	Laadullinen tutkimus	17
8.2	Aineiston keruu teemahaastattelun avulla	18
8.3	Aineiston analyysi	19
9	Tutkimustulokset	21
9.1	Lasten reaktiot kasvomaskin käytöstä.....	21
9.2	Vuorovaikutuksen haasteet kasvomaskin käytössä	22
9.3	Sosiaaliemotionaalisen kehityksen tukemisen haasteet kasvomaskien käytössä ..	23
9.4	Lapsen kohtaaminen kasvomaskia käyttäessä.....	24
10	Johtopäätökset	24
11	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	26
12	Pohdinta	27
	Lähteet.....	28

1 Johdanto

Covid-19 pandemia alkoi joulukuussa 2019. Covid-19 pandemia aiheuttaa ihmisille hengitystieinfektioita. Covid-19 pandemian aikana on tartuntojen yhtenä ehkäisy keinona ollut vahva suositus kasvomaskin käytölle eri aloilla. Myös varhaiskasvatuksen henkilöstölle on suositeltu kasvomaskien käyttöä. Lapset viettävät varhaiskasvatuksessa suuren osan hereillä olevasta ajastaan. Mitä vaikutuksia kasvomaskien käytöstä varhaiskasvatuksessa voi olla?

Viime vuonna luin ylen artikkeli 1-vuotiaasta Kertusta, joka ei ollut nähnyt vieraita ihmisiä ilman maskia. Artikkelissa pohdittiin miten tämä voi vaikuttaa lapsiin. Varhaiskasvatuksen professori Mirjam Kalland kommentoi artikkelissa asiaa näin: ”Vauvat myös imitoivat ilmeitä ja kehittävät sen avulla tunne-elämän ymmärrystä. He oppivat ensin yhdistämään ilmeen ja tunteen, myöhemmin siihen yhdistyvät sanat.” (Vähäsarja, 2021) On myös tullut esille lapsista huolestuneita lääkäreitä ja neuvolatyöntekijöitä. Lääkärilehdessä haastateltiin Hämeenlinnan kaupungin neuvola- ja kouluterveydenhuollon vastuulääkäri Anu Mähöstä. Hän toteaa, että vuorovaikutus lasten kanssa on maski päällä vaikeampaa. Hän on huomannut, etteivät kaikki vauvat enää hymyile kuten ovat ennen tehneet. (Pennanen, Seppänen & Toikkanen 2022.)

Lapsen psyykinen hyvinvointi perustuu aitoon läsnäoloon ja hellyyteen. Aikuisella on suuri vastuu lapsen hyvinvoinnin rakentamisessa. Hyvä kohtaaminen tarkoittaa aktiivista läsnäoloa, katsotaan ja kuunnellaan toisiamme. Sanat, ilmeet ja eleet osoittavat aitoa arvostusta. Aikuisen näyttää, että on aidosti iloinen lapsen tapaamisesta. Hän näyttää tunteitaan avoimesti ja hymyilee. Lapsen kokemus siitä, että hän on hyväksytty omana itsenään auttaa häntä rakastamaan itseään ja hän oppii myös arvostamaan muita. Empaattinen kuunteleminen ja taito kohdata muita ovat tärkeitä työkaluja varhaiskasvatuksessa. (Marjamäki, Kosonen, Törrönen & Hannukkala 2015, 29-30.) Ihmisten ilmeet ovat kehittyneet ja niiden avulla välitetään tietoa toisille ihmisille. Kasvomaskien käyttö vaikuttaa ihmisten väliseen tiedonvälitykseen. Tutkimuksella osoitetaan, että kasvomaskien käyttö vaikeuttaa onnen, vihan, inhon, surun ja pelon tunnistamiseen toisen ihmisen kasvoilta. (Fitousi, Rotscild, Pnini & Azizi 2021.) Lapset matkivat ilmeitä. He näkevät kasvoista aikuisen mielentilan, onko aikuinen iloinen, surullinen tai vihainen. Kasvojen peittäminen maskilla voi pienen lapsen mielestä olla hyvin pelottavaa.

Ajatus tehdä opinnäyte työ tästä aiheesta syntyi oman harjoittelun alkaessa. Uutena aikuisena varhaiskasvatuksessa alle kolmevuotiaiden ryhmässä tuntui oudolta käyttää kasvoja peittävä maskia. Mietin, miten lapsi voi tutustua ja luottaa vieraaseen aikuisen, jonka kasvot ovat peitettyinä. Huomasin pienten jopa pelokkaat ilmeet, kun tulin paikalle. Havainnoin myös lasten vaikeuksia ymmärtää puhetta maskin takaa.

Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö kokee, että kasvomaskin käyttö on pandemian aikana voinut vaikuttaa pienten lasten sosiaali- emotionaalisen ja kielelliseen kehityksen tukemiseen. Haastattelin päiväkodin henkilökuntaa saadakseni ammattilaisten näkemys aiheesta. Työelämä kumppanina on Loviisan varhaiskasvatuksen Ruukin päiväkoti.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Työelämä kumppanina on Loviisan kaupunki, Ruukin päiväkoti. Ruukin päiväkoti sijaitsee Ruotsinpyhtään Ruukin kylässä. Päiväkoti on pieni ja viihtyisä yksikkö. Päiväkoti tarjoaa monipuolista toimintaa lasten erilaisia tarpeita huomioiden. (Loviisan kaupunki 2022.) Suoritin itse ammatillisten työmenetelmien ja työn kehittämisen harjoittelut Ruukin päiväkodissa. Harjoittelujen aikana sain tutustua perusteellisesti päiväkodin toimintaan mikä helpotti laadullisen tutkimuksen haastattelun tekemistä Ruukin päiväkodin henkilökunnan kanssa.

Ruotsinpyhtään Ruukki on maalaisidyllinen kylä ja päiväkodin ympäristö ja piha-alue on luonnonläheinen. Lähiympäristö tarjoaa hyvät mahdollisuudet luontoretkeihin ja liikuntaan. Päiväkoti sijaitsee Ruukin ala-asteen ja esikoulun kanssa samassa pihassa. Tämä luo lapsille turvallinen siirtyminen päiväkodista kouluun, tutut aikuiset ovat lähellä. Myös koulun ympäristö tulee jo pienenä tutuksi. Päiväkotilapset käyvät viikoittain koulun liikunta salissa jumppailemassa. Päiväkodissa on kaksi ryhmää, pienet Hiirenkorvat 1-3-vuotiaiden ryhmä ja isommat Pajukissat 3-5-vuotiaiden ryhmä. Esikoululaiset ovat myös iltapäivähoidossa päiväkodissa. Pienten ryhmässä on 5 lasta ja isojen ryhmässä 16 lasta. Esikoulussa on 7 lasta.

Päiväkodin toiminta on lapsilähtöistä, monipuolista varhaiskasvatusta lasten erilaiset tarpeet huomioiden. Päiväkodin vahvuutena on pieni tiivis yhteisö missä kaikki tuntevat toisensa ja jokainen aikuinen on tuttu ja turvallinen lapsille. Henkilökunta huomioi jokaisen lapsen ja ovat heille kaikille aidosti läsnä. Päiväkodin henkilöstö tuntee lasten perheet ja voivat olla tukena erilaisissa kriiseissä. Mielestäni päiväkodissa on hyvä ja luottavainen ilmapiiri ja sen takia vanhempien on helpompi avautua omista asioistaan.

Ruukin päiväkodissa työskentelee kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja kolme lastenhoitajaa. Loviisan kaupungin 2 kiertävää lastenhoitajaa tekevät sijaisuuksia Ruukin päiväkodissa. Päiväkodossa on pienet ryhmät ja henkilöstöllä on mahdollista hyvin seurata jokaisen lapsen kehitystä sekä huomioida heidän reaktioitansa erilaisiin tilanteisiin. Haastattelin Ruukin päiväkodin henkilökuntaa, jotta saisin tietää heidän kokemuksensa kasvomaskin käyttäjien vaikutuksista lapsiin. Loviisan kaupungin varhaiskasvatus on kiinnostunut kuulemaan tuloksia siitä, miten henkilöstö on kokenut kasvomaskien käytön vaikuttavan heidän työskentelynsä lasten tukemisen kanssa.

3 Opinnäytetyön tausta, tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Covid - 19 pandemia on ollut hyvin poikkeava aika. Päätäjät ovat joutuneet tekemään päätöksiä nopeasti ja ilman tietoa siitä mitkä toimien pitkäaikaiset vaikutukset voivat olla. Kasvomaskien käytön suositukset tulivat keväällä 2020. Kasvomaskien näin laajasta käytöstä sairaiden ulkopuolelta ei ole aikaisempaa kokemusta. Kunnat ovat omien yksiköiden työntekijöiden kasvomaskien käytöstä tehneet päätöksiä vallitsevan tautitilanteen mukaan. Suositukset ovat vaihdelleet ja muuttuneet tauti tilanteen mukaan.

Tarkoitus on opinnäytetyössäni selvittää varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemukset siitä minkälaisia vaikutuksia kasvomaskien käytöstä mahdollisesti voi olla lapsen kielelliseen ja sosiaalis- emotionaaliseen kehityksen tukemiseen. Miten varhaiskasvatuksen henkilöstö kokee kasvomaskien käytön vaikuttavan työskentelyyn pienten lasten kanssa. Tutkimuksen tulokset voivat tulevaisuudessa auttaa tekemään positiivisia ratkaisuja vastaavanlaisen taudin levitessä. Miten henkilöstö kokee, että on voinut tukea lapsia käyttäessä kasvomaskia ja ovatko huomanneet mitä seurauksia on kasvomaskin käytöstä lasten tukemiseen.

Tutkimuskysymykseni on:

Minkälaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on kasvomaskien kanssa työskentelyn vaikutuksista lasten kasvun tukemiseen ja vuorovaikutukseen, erityisesti alle 3 - vuotiaiden sosiaali- emotionaalisen ja kielellisen kehityksen näkökulmasta?

4 Varhaiskasvatuksen tehtävä ja lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen Suomessa

Varhaiskasvatus on tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja kattaa ikävuodet 0-6 eli lapsen elämän ensi vuodet vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti. Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksesta, hoidosta ja opetuksesta muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen yksi tärkeimmistä tehtävistä on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ehkäisee syrjäytymistä, tukee huoltajia kasvatustyössä ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2022a)

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, joka yhdessä lasten huoltajien kanssa edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus tulisi valtakunnallisen ohjeistuksen avulla luoda yhdenvertaiset edellytykset jokaiselle lapselle kasvaa, oppia ja kehittyä. Jokaisella lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Vuonna 2020 varhaiskasvatukseen osallistui noin 77 % 1-6 vuotiaista. Vuoden 2020 lopussa on tilastoitu, että 1-vuotiaista 36.8 %, 2-vuotiaista 71.6 % ja 3 - vuotiaista 84.3 % osallistui varhaiskasvatukseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021.)

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt tulevat olla suunniteltu niin että ne tukevat lapsen terveen itsetunnon, vuorovaikutuksen sosiaalisten ja oppimisen taitojen kehittymistä. Oppimisympäristöt kehitetään niin että asetetut tavoitteet toteutuvat. (Opetushallitus 2022b, 20.) Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on tärkeä rooli tavoitteiden toteutumisessa, ja he tukevat yhdessä lasten huoltajien kanssa lapsen kehitystä.

5 Lapsen kehitys

Lapsen kehitys on nopea varhaislapsuudessa. Aikuisen tulee tuntea mitkä asiat tukevat lapsen kehitystä. Alle 3 -vuotiaalla aivojen muovautuvuus ja uusien asioiden omaksuminen on suurta. Ympäristön vaikutukset kehitykselle ovat tärkeitä. Varhaislapsuuden tiedot karttuvat kehityksellisessä kontekstissa. Tämä konteksti on koti- ja päiväkotiympäristö. Perusturvallisuus, joka syntyy, kun lapsi luottaa häntä hoitaviin aikuisiin, luo hyvän pohjan lapsen sosiaaliselle ja emotionaaliselle kehitykselle. (Nurmi ym. 2014. 22-23.)

Varhaiskasvatuslaissa yhtenä tavoitteena on edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Lakiin on myös kirjattu, että on ensisijaisesti huomioitava lasten etua varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018)

5.1 Alle kolmevuotiaiden lasten sosiaali- emotionaalinen kehitys

Sosiaalisista taidoista iso osa opitaan havainnoimalla ja matkimalla muiden toimintaa. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan yhdessä muiden kanssa. (Marjamäki, ym. 2015, 65.) Tunnetilojen jakaminen toisten ihmisten kanssa näyttää olevan yksi tärkeimmistä näkökohdista ihmiskontakteissa. Tunnetilojen jakamisella on suuri vaikutus lapsen psyykkisen kehityksen. (Hansen & Nordahl 2017, 29.) Tunteet ovat ihmisen elimistön tavoitteellista psyykkis- fysiologista toimintaa. Tunnetiloja ei voi saada koskaan kokonaan pois päältä. Tunteiden tehtävä on säädellä keskus- ja ääreishermoston tilaa, ja ihmisten käyttäytymistä. Tunteet auttavat meitä tekemään päätöksiä ja voivat jopa ohjata päätöksen tekoa ennen tietoista ajattelua. Lapsella tunnetilojen säätelyjärjestelmä ei ole vielä valmis ja hän tarvitsee turvallisen aikuisen, joka opettaa lasta säätämään tunteitaan (Sandberg 2021, 165.)

Erik H. Eriksson on yksi aikojamme edelläkävijä emotionaalisten suhteiden tutkimisessa. Hänen mukaansa on kahdeksan eri kehitysvaihetta. Jokaisessa vaiheessa on tietynlainen ristiriita mikä tulisi ratkaista. Riippuen siitä miten ristiriita ratkaistaan voi saavuttaa hyvän tai huonon

kehityksen. Hyvästä kehityksestä lapselle syntyy luottamusta itseensä ja ympäristöönsä. Psykososiaalinen ja kehollinen kehitys kulkevat käsi kädessä. Eriksonin mukaan varhaisessa leikkiväessä, 1-3 - vuotiaat, lapselle kehittyy positiivinen itsetunto ja oma tahto. (Hwang & Frisén 2005, 182-183.) Lapsen terveen psyykkisen kehityksen perusta on huoltajan kyky empatiaan ja vuorovaikutukseen. (Kunnari & Paavola 2012, 59.) Tunnetilojen jakaminen toisten kanssa ovat tärkeimpiä asioita ihmisten välisissä kontakteissa. Samaan tunnetilaan lapsen kanssa virittäytyminen on hyvin tärkeää lapsen psyykkisen kehityksen kannalta. Huoltajan tulee osata kohdata lasten tunteita ja myös mahdollistaa lapsen lukea hänen reaktioitaan ja peilata ne omiin tunteisiinsa. (Hansen 2018, 29.)

Sosiaalisemotionaaliset taidot ovat kykyä säädellä omia tunteita ja tunteisiin liittyvää käyttäytymistä. Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot tarvitaan, kun ollaan vuorovaikutuksessa ja toimitaan yhteistyössä toisten ihmisten kanssa. (Neitola 2022.) Tunteet auttavat ymmärtämään toisen lapsen tunnetila ja välittää myös omaa tunnereaktiomme lähiympäristöön (Sandberg 2021, 157). Kun lapsi haluaa leikkimään toisten lasten kanssa, hän tarvitsee ryhmään liittymisen taitoa, ja kun lapsi haluaa selvittää leikkissä tulleen kiistatilanteen, hän tarvitsee ongelmanratkaisun taitoa. Helposti tulistuvan lapsen ei ole kovin helppoa päästä mukaan vertaisryhmän toimintaan. (Neitola 2022.) Osa lapsista tarvitsee paljon tukea tunteiden tunnistamiseen, ilmaisemiseen ja hallitsemiseen. (Sandberg 2021, 157.) Taitojen oppimiseen ja kehitykseen vaikuttavat ympäristön antama malli ja opetus, lapsen oma temperamentti ja persoona sekä kehitykselliset tekijät. Lapset oppivat toisiltaan ja lämpimästi lapsiin suhtautuvilta ja vastavuoroisilta aikuisilta. (Neitola 2022.)

Tunnetaitojen oppiminen vaativat paljon toistoja ja harjoitteluja monenlaisissa tilanteissa (Sandberg 2021, 157). Vertaisryhmässä lapset oppivat monia yhdessä toimimiseen liittyviä taitoja, esimerkiksi keskustelun aloittamista ja sen ylläpitämistä, toisten lasten leikkeihin kutsuamista, sopivaa äänenkäyttöä, eleiden, ilmeiden ja sanojen vastaavuutta, toisten kysymyksiin vastaamista, arvostuksen osoittamista, välittämisen ilmaisua, toisten ihmisten tunteiden ja tarpeiden tunnistamista, odottamista ja vuorottelua sekä jakamista. Nämä kaikki edistävät lasten sosiaalisemotionaalista kyvykkyyttä. Vertaisryhmässä ja aikuisten arvostuksen, hyväksynnän ja opettamisen kautta Lapsi oppii arvostamaan itseään ja näin myös muita. (Neitola 2022.)

Opetushallituksen tekemä raportti suomalainen sosioemotionaalinen alueen tutkimuksen vertailu pohjoismaiseen tutkimukseen auttaa arvioimaan, miten lapsen sosioemotionaalinen kehitys ja sen tukemisen keinot on huomioitu suomalaisissa varhaiskasvatusalan koulutuksissa. Suomalaisten päiväkotien kokonaiskuva lasten sosioemotionaalisen kehityksen tukemisessa on myös tärkeä hahmottaa. Millaisia menetelmiä, materiaaleja ja arjen käytänteitä kasvattajat varhaiskasvatuksessa hyödyntävät. Varhaiskasvattajien rooli lapsen sosioemotionaalisen kehityksen tukemisessa varhaisvuosina on hyvin tärkeä. Lasten sosioemotionaaliset taidot joutuvat

aivan erityisesti koetukselle varhaiskasvatuksen isoissa ryhmissä. Jos näiden taitojen kehitystä ei kyetä lapsiryhmissä tukemaan, ovat lapset vaarassa tulla esimerkiksi syrjityiksi, yksinäisiksi tai kiusatuiksi. Myönteinen sosioemotionaalinen kehitys edistää lapsen henkistä ja fyysistä terveyttä. Inklusiivisen varhaiskasvatuksen myötä varhaista erityistä tukea tarvitsevat lapset ovat nykyään useammin tavallisissa varhaiskasvatusryhmissä, tämä asettaa haasteita henkilökunnan työlle. (Määttä ym. 2017, 8.)

5.2 Alle kolmevuotiaiden lasten kielellinen kehitys

Leikki - ikäisen kielen oppiminen on nopeaa. Hän kartuttaa sanastoa ja omaksuu ja soveltaa sääntöjä, joiden avulla muodostaa lauseita Hän myös oppii taivuttamaan sanoja. Lapselle puhe on väline sosiaaliseen vuorovaikutukseen, ajatusten ja tunteiden viestimiseen, uusien asioiden oppimiseen ja ongelmien ratkaisemiseen. Lapsi ymmärtää kieltä ennen, kun hän oppii itse tuottamaan sanoja. Ensimmäisten sanojen ymmärtämisen ja tuottamisen välillä on usein viive. Kielen ymmärtämisen ja tuottamisen välisenä siltana pidetään elekielenä tapahtuvaa kommunikaatiota. Kieli vaikuttaa siihen minkälaisen kuvan lapsi muodostaa itsestään. (Nurmi ym. 2014, 41-43.) Ihmisellä on erinomainen matkimiskyky ja jo vastasyntynyt lapsi matkii näkemiään suun liikeitä. Tämä voi osittain perustua 1990 - luvun lopulla aivoista löytyneisiin peilisoluihin. Peilisoluja löydettiin ensin apinoista ja sen jälkeen ihmisestä. Nämä solut aktivoituvat, kun kuulemme puhetta tai näemme jotain toimintaa. (Lehtihalmes 2012, 51.) Kielen kehityksen juuret ovat lapsen syntymästä asti oleva kiinnostus toisia ihmisiä kohtaan. Lapsella on tarve osallistua sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Kehityksen prosessin alkaminen vaatii runsaasti kokemuksia inhimillisestä vuorovaikutuksesta ja lapsi pitää kokea olonsa turvalliseksi. Näin havaintotoiminnot, muisti ja ajattelu kehittyy. (Paavola - Ruotsalainen & Rantalainen 2020, 19.)

Kommunikointi perustuu vuorovaikutukseen ja se tapahtuu yhteisen kielen avulla, mikä yleensä on puhe, mutta voi olla myös puhetta korvaava keino kuten viittomat, kuvat, esineet ym. Merkittävä osa ihmisten välisestä viestinnästä tapahtuu aina sanattomasti. Erityisesti tunnetilat välittyvät ensisijaisesti eleiden, ilmeiden, hengityksen rytmin, kehon asentojen ym. kautta. (Kehitysvammaliitto 2021.) Ahonen on akateemisessa väitöskirjassaan Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa lainannut Berger ja Luckmanin kirjaa *The social Construction of reality*, missä sosiaalisen vuorovaikutuksen perustyyppinä pidetään kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta. Kielen ohella keskeisessä roolissa on eleet ilmeet ja asennot. Kasvotusten toinen ihminen näyttäytyy meille todellisena ja kohtaaminen mahdollistaa ennakkokäsitysten jatkuvaa muuntumista. (Ahonen 2015, 46-47)

Lapselle biologinen ja neurologinen kypsyminen ovat välttämättömiä äänteelliselle kehitykselle. Nämä eivät kuitenkaan yksin riitä kielen ja kommunikoinnin omaksumiseen. Lapsi

tarvitsee ympäristön kielellisiä virikkeitä ja sosiaalista vuorovaikutusta kielen omaksumiseen. Lapsen kielen ja puheen kehitys on sidoksissa ympäristön kanssa ja lapsen oman aktiivisen toiminnan ja toiminnan kautta tapahtuvan oivaltamisen mahdollistaa oppimisen. (Kunnari & Paavola 2012, 57.) Kehittyvä lapsi oppii kielen sekä viestinnän erilaiset käyttötarkoitukset kommunikoidessaan eri ihmisten kanssa ja erilaisissa tilanteissa. Kommunikointitaidot jatkavat kehittymistään läpi elämän. Kielen merkitysten oppimisen kannalta lapsen ja aikuisen yhteiset toiminnan tilanteet ovat tärkeitä. Tilanteet, joissa molemmat ovat saman asian äärellä ja katsovat tai tutkivat samaa esinettä tai asiaa. (Kehitysvammaliitto 2021.) Lapsi havaitsee toisen suhtautumista kiinnostuksen kohteeseen. Lapsi oppii huomaamaan, että näistä asioista voi keskustella ja se vauhdittaa kommunikointi keinojen kehitystä. (Kunnari & Paavola 2012, 59.)

Lapsi alkaa opetella uusia taitoja kuten sanojen ja kielen käyttämistä ja ymmärtämistä, kun kommunikoinnin perusta on rakentunut vahvaksi. Lasten kehityksessä on melko suuria yksilöllisiä eroja. Jotkut lapset tuntuvat omaksuvan kommunikoinnin tarkoituksen ja kielen lähes itsestään. Suurin osa lapsista sanoo ensimmäiset sanansa ja alkaa ymmärtää tuttuihin tilanteisiin liittyvää puhetta noin vuoden ikäisenä ja alkavat yhdistellä sanoja puolentoista, kahden vuoden iässä. Kommunikointi on esimerkiksi ajatusten, tunteiden, aikeiden, odotusten, mielihiteiden, havaintojen ja kokemusten välittymistä ihmisten kesken. (Kehitysvammaliitto 2021.)

5.3 Varhaiskasvatuksen henkilöstö lapsen kielellisen ja sosiaaliemotionaalisen kehityksen tukena

Varhaiskasvatuksessa kehitetään lasten sosioemotionaalisia taitoja, edistetään lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä toisten ihmisten kunnioittamista. Opetellaan myös tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan vuorovaikutus ja ilmaisutaitoja eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. (Opetushallitus 2022c) Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tuki lasten oppiessa tunnistamaan omia tunteita ja ymmärtämään toisten tunteita sekä heidän empatiakyvyn kehittymisessä on erittäin tärkeä (Drugli & Lekhal 2018, 68). Varhaiskasvatuksessa myönteinen vuorovaikutus ja turvallinen ilmapiiri sekä yhteistyö lasten ja henkilöstön välillä on tärkeää luodessa arjen vahvuusperusteisia toimintatapoja. Pedagogisena tukitoimena voi muokata varhaiskasvatuksen ympäristöä ja varmistaa että se on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti esteetön ja lapselle suotuisa. Jokaista lasta voi rakentaa vahvemmaksi varhaiskasvatuksessa kannustavalla ja myönteisellä palautteella sekä onnistumisen kokemuksilla. (Sandberg 2021, 20-21.)

Lapsen puheen pulmissa lapsi saa yleensä yksilöterapiaa mutta myös yhteistyö vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan kanssa kuntoutuksessa on erittäin tärkeä. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten kielellistä kehitystä silloin kun haasteita ilmaantuu. Ryhmässä voi toteuttaa ään-teellisen kehityksen tukea esimerkiksi suujumpalla tai oraalimotorisilla harjoituksilla.

Tehdään erilaiset kielellisen tietoisuuden harjoitukset, jotka auttavat artikulaatioliikkeiden analysoimista ja aktivoivat lihasliikekuntoa. (Savinainen - Makkonen & Kunnari 2012, 292-293.)

Vertaisryhmä, ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Sosiaalisten suhteiden ongelmista muodostuu usein negatiivisen vuorovaikutuksen kehä. Lapset tarvitsevat apua ja ohjausta omien vuorovaikutus - ja sosiaalisten taitojen harjoitteluun. (Opetushallitus 2022c) Varhaiskasvatuksen henkilöstön jakaessa lasten ilot ja naurut vahvistavat lapsen positiivisen tunteen. Ilon jakaminen henkilöstön ja lasten välissä sekä tunteiden vahvistaminen auttavat lapset kehittymään ja viihtymään. Tämä tukee lasten hyvinvointia. (Drugli & Lekhal 2018, 117-120.)

Tunne-elämä, ajattelutoiminta, tarkkaavuuden ja vireystilan säätely ja muisti toimivat yhteistyössä aivotasolla. Tämän takia tunnereaktioiden merkityksen ymmärtäminen on tärkeää varhaiskasvatuksessa. Lapsi toimii hyvin ryhmässä ja oppii uutta erilaisissa tilanteissa, kun hallitsee tunnereaktioitaan. (Sandberg 2021, 157.) Lasten elämään kuuluu myös huolia ja murheita. Lapsiperheet voivat kohdata myös suuria kriisejä mitkä tulevat esille eri tavoin lasten ollessa varhaiskasvatuksessa. Aikuisen tulee olla valmis kohtamaan lasten murheita ja auttaa lasta puhumaan niistä. Aikuinen näyttää omalla esimerkillä mallia miten vaikeista asioista puhutaan. Lapset oppivat havainnoimalla. Suojatekijöinä kriiseissä ja elämän vastoinkäymisissä toimii mielenterveystaidot ja selviytymiskeinojen tunnistaminen ja käyttäminen. (Marjamäki, ym. 2015, 89.) Lapset opetetaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita minkä avulla heidän tunnetaitonsa vahvistuvat. Lapset oppivat parhaiten, kun voivat hyvin. (Opetushallitus 2022c) Emotionaalinen osaaminen edeltää ja luo perustan sosiaaliselle osaamiselle. Sen takia varhaiskasvatuksessa on erityisen tärkeää huomioida ja tukea lasten emotionaalinen kehittyminen. (Drugli & Lekhal 2018, 68). Lapset onnistuvat näin myös säilyttämään positiiviset suhteet ikätovereihinsa. Aikuisen ja lapsen lämmin vuorovaikutus ja hyväksyntä, lapsiryhmässä vallitseva ilmapiiri, lasten sosiaalitemotionaalisten taitojen tukeminen sekä varhaiskasvatusyksikön toimintakulttuuri ja pedagogiikan laatu ovat tärkeitä lasten hyvinvoinnin kannalta. (Opetushallitus 2022c)

6 Covid -19 pandemian levinneisyys ja oireet

Korona tauti eli Covid-19 on tauti, jonka aiheuttaa SARS - CoV-2 virus ja joka tuli meidän tietoisuuteemme vuoden 2019 lopussa. Covid-19 taudin uskotaan lähteneen liikkeelle Kiinan Wuhanista missä lepakko tartutti tautia ihmiselle. Koronavirukset aiheuttavat hengityselinten ja suoliston infektoita sekä ihmisissä että eläimissä. Koronaviruksen leviämistapa on aerosolileviäminen mutta se tarttuu myös pisaratartuntana. Aivastelu ja yskiminen levittää pisaroita tehokkaasti. (Calleja 2020, 29-34.) Koronavirukset aiheuttavat ihmisellä yleensä lievän

hengitystietulehduksen. COVID-19 joulukuussa Kiinan Wuhanissa alkanut epidemia julistettiin 11.3.2020 WHO:n toimesta pandemiaksi. COVID-19 oli silloin levinnyt maailmanlaajuisesti. (Anttila 2022).

COVID-19 tautiin suurin osa sairastuneista saa lievän taudin, pienellä osalla tartunnan saaneista on vakava, sairaalahoitoon johtava infektio. Varmistettuihin koronavirusinfektioihin Suomessa kuollut alle 0,5 % sairastuneista, infektiioon menehtyneillä on ollut elimistön puolustuskykyä heikentäviä perussairauksia useammin kuin siitä toipuneilla, ja he ovat usein olleet iäkkäämpiä henkilöitä. Lasten koronataudin aiheuttamat oireet ovat yleensä lieviä. (Anttila 2022.)

Koronaviruksen perimässä on tapahtunut muutoksia pandemian aikana. Muutokset ovat vaikuttaneet infektion leviämisenopeuteen tai taudinkuvaan. Virusmuunnoksia kutsutaan varianteiksi ja esimerkiksi kesällä 2021 maailmanlaajuisesti levisi Deltavariantti. Deltavariantti aiheutti infektion myös rokotetuille. Joulukuussa 2021 oli vuorossa omikronvariantti, joka levisi herkemmin mutta aiheutti harvemmin vakavan sairaalahoitoa vaativan taudin. (Anttila 2022.)

7 Kasvomaskien käyttö

Covid-19 taudin leviämisen ehkäisynä käytetään erilaisia toimenpiteitä kuten tehostettu käsi- pesu ja hengitys suoja. Tavallisin hengityssuoja on kirurginen suu - nenäsuoja eli kasvomaski. Kirurginen suu - nenäsuoja on useimmiten paperinen. Käytössä on aina peitettävä sekä sieraimet että suu. Sen käyttö estää isoja pisaroita leviämästä ja se suojaa jonkun verran käyttäjää ja lähikontaktissa olevat ihmiset tartunnalta. (Lumio 2022.) Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos on suositellut kasvomaskin käyttöä vuodesta 2020 alkaen. Kunnissa on otettu eri työpaikossa suositus käyttöön ja myös varhaiskasvatuksen henkilöstö on ollut kasvomaskien suosituksen piirissä. Useimmissa kunnissa kasvomaskin suositukset alkoivat loppuvuodesta 2020.

Loviisan varhaiskasvatuksen henkilöstön suositus on ollut käyttää kasvomaskia koko päivän aikana, poikkeuksena ruokailutilanteet. Kasvomaskin käytön suositus alkoi Loviisan varhaiskasvatuksessa elokuun alussa 2021. Loppusyksystä, kun tilanne näytti rauhallisemmalta, maskisuosituksesta luovuttiin. Koska tautitilanne huononi nopeasti ja tautitapaukset lähtivät nousuun niin suositus otettiin uudelleen käyttöön joulukuun 1 päivä 2021. (Loviisan kaupunki 2021.)

Kasvomaskien käytön vaikutuksista vuorovaikutukseen ja tunteiden ja ilmeiden tunnistamiseen on tehty viime vuosien aikana useita tutkimuksia ulkomailta. Kasvomaskien vaikutukset

vuorovaikutukseen ja kognitioon eli tietokykyyn liittyvään ajatteluun voivat olla pitkäkestoisempia mitä voimme kuvitella. (Fitousi, Rotscild, Pnini & Azizi 2021.)

7.1 Kasvomaskien haasteet tunteiden ja ilmeiden tunnistamisessa

Kasvomaskin käytössä peittyy kasvot silmistä alaspäin. Posket, nenä ja suu on siis kokonaan peitettyä. Ihmisen silmistä näkee osittain tunteet mutta suurin osa ilmeistä ja tunteista jää kasvomaskin alle. (Fitousi, Rotscild, Pnini & Azizi 2021.) Maailmalla on huomattu ongelma kasvomaskin käytön kanssa ja on alettu tutkimaan mitä vaikutuksia maskin käytöstä voi olla. On myös pohdittu, miten pitkälle tulevaisuuteen vaikutukset kasvomaskin käytöstä voi jatkua. (Vähäsarja 2021.)

Kasvot ovat ympäristömme tärkeimpiä ärsykeitä. Kasvoista saamme arvokasta tietoa itseltämme ja muista. Kasvot ovat tärkeitä ilmaisun lähteitä. Kasvojen peittäminen tuo vakavia haasteita normaaleihin toimintoihin elämässä. (Fitousi, Rotscild, Pnini & Azizi 2021.)

Kasvomaskit heikentävät tunteiden lukemista kasvoilta kaikenikäisillä ihmisillä. Kasvomaskit peittävät tunteet ja vaikeudet lukea tunteita on huomattavat 3-5-vuotiaille lapsille. Havainnot siitä, että tämä mahdollisesti vaikuttaa sosiaaliseen ja tunnepohjaiseen päättelyn kehittymiseen ovat tärkeitä. Pienten lasten sosiaalisia kykyjä tulee seurata, jotta voidaan arvioida kasvomaskien todellista vaikutusta. Tunteiden ymmärtäminen on ratkaisevan tärkeä sosiaaliselle vuorovaikutukselle. (Gori, Schiatti & Amadeo 2021.)

7.2 Kasvomaskien vaikutukset vuorovaikutukseen, puheen ymmärtämiseen ja kuulemiseen

Kieli toimii kommunikaation pohjana, ja puhe on sen verbaalista tuotosta. Kieli on ymmärtämistä ja ilmaisemista, kyky ilmaista tietoa, tunteita, ajatuksia ja ideoita sen kautta. Kieli nähdään yleensä puhemuotoisena, mutta se voi myös pitää sisällään visuaalisia muotoja, kuten viittomakieltä. Kuuntelijan täytyy pystyä ymmärtämään kuulon avulla saatua tietoa, jotta verbaalinen kanssakäynti on tehokasta. Usein keskustelut tapahtuvat tilanteissa, joissa kuuluvuuteen liittyvät haasteet heikentävät kuulon avulla vastaanotettavaa informaatiota. (Nobrega ym. 2021.)

Ngyuen ym. ovat tutkimuksessaan Acoustic voice characteristics withand without wearing a facemask todenneet maskin käytön häiritsevän sanallista viestintää. Taustamelussa kasvomaskin käyttö heikensi merkittävästi puheen havaitsemisen tarkkuutta. Kasvomaski luo myös fyysisesti visuaalisen esteen, joka estää huulten lukemisen. Puhuminen kasvomaskia käyttäessä pitemmillä etäisyyksillä heikentää puheen ymmärtämistä ennestään. (Ngyuen ym. 2021.)

Nobrega ym. ovat tutkimuksessaan *How facemasks can affect school performance* tutkineet maskien käyttöä ympäristöissä missä lapset kommunikoivat, opiskelevat ja oppivat ja missä häly ja taustamelu on jatkuvaa. Sekä kielellinen että nonverbaalinen tieto ovat tärkeitä sosiaalisen viestinnän ja vuorovaikutuksen ymmärtämiselle. Nobregan tutkimuksen mukaan kasvomaskin käytössä on kaksi vakavaa ongelmaa. Kasvomaski muodostaa visuaalisen esteen ja piilottaa puhujan kasvat. Lapsi, joka luottaa ei-verbaalisiin viestintäsignaaleihin ei saa visuaalisia vihjeitä kasvoilta koska suu, hampaat, huulet, kieli ja posket ovat piilotettuja. Myös opettajan ääni vaimenee ja vääristyy kasvomaskin käytössä. (Nobrega ym. 2021.)

8 Opinnäytetyön toteutus ja tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyössäni selvitin varhaiskasvatuksen henkilökunnan kokemukset kasvomaskin käytön vaikutuksista työskentelyyn. Tutkimuksessani halusin erityisesti keskittyä lasten vuorovaikutukseen ja sosiaaliemotionaaliseen tukemisen vaikutuksiin. Tavoitteeni oli selvittää miten kasvomaskin käyttö henkilökunnan näkökulmasta vaikuttaa heidän työhönsä ja sen kautta voi mahdollisesti vaikuttaa lasten kielelliseen ja sosiaaliemotionaaliseen kehitykseen. Tutkimuksen avulla voisi tulevaisuudessa vastaavanlaisen taudin levitessä miettiä, miten kasvomaskin käytön negatiivisia vaikutuksia voitaisiin ottaa paremmin huomioon varhaiskasvatuksessa. Tutkimuskysymykseni on: Minkälaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on kasvomaskien kanssa työskentelyn vaikutuksista lasten kasvun tukemiseen ja vuorovaikutukseen, erityisesti alle 3 - vuotiaiden sosiaali- emotionaalisen ja kielellisen kehityksen näkökulmasta?

Opinnäytetyötäni toteutin tekemällä laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen. Tiedonkeruumenetelmänä käytin teema haastattelua. Pyrin saamaan haastattelun avulla ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelun jälkeen litteroin materiaalin. Valitsin teemoittelun materiaalin analysointiin.

8.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus käyttää sanoja ja lauseita. Tutkittavan ilmiön ymmärtäminen ja kuvaaminen sekä tulkinnan antaminen on tavoitteena. Laadullisessa tutkimuksessa kerätään tietoa ja aineistoa koko prosessin aikana. Riittävästi aineistoa on kerätty, kun tutkimusongelma ratkeaa ja ilmiö ymmärretään. (Kananen 2014, 18-19.) Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita kokemuksista, ajatuksista, tunteista ja merkityksistä, jotka tutkimuksen kohteena olevat henkilöt antavat asiasta. Erilaisia menetelmiä on kehitetty tutkimuksen tekemisen helpottamiksi. (Puusa & Juuti 2020, 9.) Tutkimuksessani olen kiinnostunut varhaiskasvatuksen ammattilaisten kokemuksista kasvomaskien käytön vaikutuksista, ja sen takia laadullinen tutkimus oli paras vaihtoehto minun opinnäytetyössäni.

Laadullisessa tutkimuksessa tarvitaan teoriaa. Teorialla voi tarkoittaa tutkimuksen viitekehystä eli teoreettista osuutta. Teoria tarvitaan myös metodien, tutkimuksen etiikan ja luotettavuuden hahmottamiseen. Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä kuvataan viitekehyksessä. Mitä tutkittavasta ilmiöstä tiedetään jo etukäteen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 23-24.)

8.2 Aineiston keruu teemahaastattelun avulla

Laadullisen tutkimuksen käytetyin tiedonkeruumenetelmä on haastattelu. Teemahaastattelu on yleisin haastattelumuoto (Kananen 2014, 70). Haastattelu voidaan toteuttaa monella eri tavalla. Haastattelun etu on, että voidaan valita haastateltaviksi henkilöitä, joilla on tutkittavasta ilmiöstä kokemusta tai tietoa. Haastattelu on joustava menetelmä koska tutkijalla on mahdollisuutta pyytää tarkempaa selitystä tutkittavalta. Haastattelussa voi myös tarkkailla ei kielellistä viestintää kuten ilmeet, eleet ja puheen välissä pidetyt tauot. (Puusa & Juuti 2020, 105-107.) Teemahaastattelussa käydään läpi ennalta suunniteltuja teemoja. Tilanne on keskustelunomainen ja teemojen puhumisjärjestys on vapaa. Kaikkien haastateltavien kanssa ei puhuta asioista samassa laajuudessa. Tutkija keskittyy keskusteluun, hänellä voi olla mukana lyhyet muistipannot käsiteltävistä teemoista. Teemahaastattelussa ei esitetä pikkutarkkoja kysymyksiä tarkassa järjestyksessä paperilta lukien. Pyritään keskustelemaan teemoista vapaasti. Kun halutaan tietoa vähemmän tunnetuista ilmiöistä ja asioista on teemahaastattelu sopiva. (Tampereen yliopisto 2021.) Teemahaastattelu soveltuu hyvin ihmisten kokemusten ja ajatusten tutkimiseen. Tiedetään että haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen. Haastateltavat pyrkivät välittämään omaa mielellistä suhdetta maailmaan ja rakentaa uusia merkityksiä asioista. (Hirsijärvi & Hurme 2021, 47-49.)

Tutkimuksen haastateltavat tulisi valita heidän asiantuntemuksensa ja kokemuksensa perusteella (Vilkkä 2021, 135). Tutkimuksessani haastattelen varhaiskasvatuksen henkilökunta. Nauhoitan haastattelun, jotta analysoitava aineisto olisi juuri se mitä haastateltava on kertonut. Laadullisen tutkimuksen aineisto on aina kuva tai teksti muodossa. Tämän takia nauhoite muutetaan tekstimuotoon eli litteroidaan. Aineiston muuttaminen tekstimuotoon helpottaa analysointia ja järjestelmistä läpikäyntiä. (Vilkkä 2021, 137.)

Ruukin päiväkodissa haastattelin kahta varhaiskasvatuksen opettajaa ja viittä lastenhoitajaa. Varhaiskasvatuksen opettajat ja kaksi lastenhoitajista ovat Ruukin päiväkodin vakituisia henkilökuntaa, yksi lastenhoitaja on Ruukin päiväkodissa tehnyt sijaisuuksia ja kaksi lastenhoitajaa on Loviisan kaupungin kiertäviä lastenhoitajia, jotka molemmat ovat työskennelleet myös Ruukin päiväkodissa. Haastateltavat ovat työskennelleet pitkään varhaiskasvatukset, 4 vuodesta 40 vuoteen. Henkilöstön työskentely vuosien keskiarvo on 20 vuotta. Pitkä kokemus varhaiskasvatuksen työstä tuo mielestäni luotettavuutta aineistoon. Haastattelussa osallistuneista varhaiskasvatuksen ammattilaisista 3 ovat äidinkieleltään suomenkielisiä ja 4 ruotsinkielisiä. Haastattelu käytiin kaikkien kohdalla suomeksi. Teemahaastattelun aiheena oli

henkilöstön kokemukset siitä, miten kasvomaskin käyttö vaikuttaa vuorovaikutukseen lapsien kanssa. Onko henkilöstö huomannut lasten reagoivan kasvomaskien käyttöön. Miten henkilöstö kokee, että kasvomaskin käyttö voi vaikuttaa lasten sosiaali- emotionaaliseen ja kielelliseen kehityksen tukemiseen. Haastattelut nauhoitettiin, jotta haastattelussa esille tulleet asiat sai oikein kirjoitettua tutkimukseen.

Haastattelun aloitin kysymällä, kuinka kauan varhaiskasvatuksen ammattilaiset olivat työskennelleet varhaiskasvatuksessa. Tämä kiinnosti minua koska koin että pitempään työskentely lasten kanssa auttaa paremmin huomaamaan mahdollisia muutoksia kasvomaskin käytön aikana. Seuraavalla kysymyksellä tiedostelin alle kolmevuotiaiden kanssa työskentely pandemia aikana. Kysymyksellä varmistin sen, että varhaiskasvatuksen ammattilaisilla oli kokemus kasvomaskin kanssa työskentelystä alle kolmevuotiaiden kanssa. Kyselin myös, miten kasvomaskin käyttö toteutui suositusten mukaisesti haastateltavilla. Oliko haastattelevilla kasvomaski käytössä jatkuvasti päivän aikana. Tämä tuo esille sen, että haastateltavien vastaukset ovat aidoista kokemuksista kasvomaskin käytön vaikutuksista. Jos kasvomaski ei olisi ollut käytössä vastaukset olisivat enemmän arvailua siitä mitkä vaikutukset olisivat voineet olla.

Haastattelussa olin jakanut kysymykset varhaiskasvatuksen ammattilaisten kokemuksista ryhmiin teemojen mukaan. Teemat ovat lasten reagointi kasvomaskien käyttöön, vaikutukset vuorovaikutukseen ja sen tukemiseen, vaikutukset sosiaaliemotionaaliseen tukemiseen, tunteiden tunnistaminen ja lapsen kohtaaminen. Kysymykseni olivat mitkä olivat lasten reaktiot kasvomaskien käytöstä. Huomasivatko varhaiskasvatuksen ammattilaiset käyttäytyvän eri tavalla silloin kun aikuisilla olivat kasvomaskit käytössä. Toisen teeman kysymykset miten varhaiskasvatuksen ammattilaiset kokivat kasvomaskin vaikuttavan vuorovaikutukseen lasten kanssa. Vaikutukset puheen ymmärtämiseen ja kuulemiseen kasvomaskia käyttäessä sekä ilmeiden ja eleiden peittämisen vaikutus vuorovaikutukseen. Kolmannen teeman kysymykset kasvomaskin käytön vaikutukset sosiaali- emotionaaliseen kehityksen tukemiseen olivat miten aikuinen saa esille omaa tunnetilansa kasvomaskia käyttäessä, miten lapset ymmärtävät ja reagoivat aikuisen tunnetilaan, miten kasvomaskin käyttö vaikuttaa lapsen kohtaamiseen, turvallisuuden tunteen luomiseen ja luottamukseen. Haastattelu herätti paljon keskustelua ja jokainen haastateltava toi hyvin omia näkemyksiä ja mielipiteitä esille haastattelussa. Haastattelun lopuksi annoin myös haastateltaville mahdollisuuden tuoda esille asioita mihin heidän mielestään kasvomaskin käyttö on vaikuttanut varhaiskasvatuksessa.

8.3 Aineiston analyysi

Teemahaastatteluiden jälkeen kuuntelin nauhoitettuja haastatteluja ja kirjoitin ne sanantarkasti Word-tiedostoon. Tämä kutsutaan litteroinniksi. Litteroinnilla tarkoitetaan esimerkiksi nauhoitetun puhemuotoisen aineiston tekstien puhtaaksi kirjoittamista. Aineisto kirjoitetaan keräämisen jälkeen tekstinkäsittelyohjelmalla analysoimista helpottavaan muotoon.

Litteroinnissa voi olla epäselvää, kuinka tarkasti vaikkapa haastattelu tulee kirjoittaa puhtaaksi. Pitääkö jokainen sana kirjoittaa sellaisenaan kuin sen kuulee kaikkine äänneineen? (Saaranen - Kauppinen & Puusniekka 2006.) Litterointi on tavallisin tapa käydä aineisto läpi. Jos haastateltavia on vain muutama niin voi myös käyttää päätelmien tekeminen suoraan tallenteesta. (Hirsijärvi & Hurme 2021, 138.) Aineiston litterointi voidaan toteuttaa joko sanan tarkasti tai tutkimuksen tarkoituksia vastaavalla tarkkuudella. Kielen täytesanoja voidaan jättää pois ja mennä puheen sisältö edellä. Tutkimukseni kannalta en kokenut äänensävyjen, taukoja ja täytesanojen olevan merkityksellisiä, joten litteroinnissa kirjoitin ne asiat mitkä ovat tutkimukselle tärkeitä.

Litteroinnin jälkeen oli vuorossa aineiston pelkistäminen. Aineiston käsittely laadullisessa tutkimuksessa sisältää monta vaihetta. Yksi tärkeimmistä vaiheista on analyysi. Analyysissä eritellään ja luokitellaan tutkimuksen aineistoa. (Hirsijärvi & Hurme 2021, 143.) Aineiston analyysitekniikaksi valitsin teemoittelun. Teemoittelussa aineistosta nostetaan esille keskeisimmät aihepiirit ja erityisesti tutkimuksen kannalta olennaisimmat asiat. (Saaranen - Kauppinen & Puusniekka 2006.) Aineiston jäsentelyssä hyödynsin haastattelun teemoja.

Järjestin haastatteluissa esille tulleet asiat jokaisen oman teeman alle. Tämä auttoi minua saamaan selkeän kuvan varhaiskasvatuksen henkilöstön erilaisista kokemuksista kasvomaskin käytön vaikutuksista. Mistä asioista oltiin samaa ja mistä eri mieltä. Yhdistin ne vastaukset, jotka olivat samanlaiset jokaisen teeman alle ja sain näin tutkimuksen tulokset esille. Varhaiskasvatuksen ammattilaisilla oli hyvin samantyyppisiä kokemuksia aiheesta. Tämä teki aineiston läpikäyntiä ja tulosten kokoomista nopeammaksi. Esimerkiksi kysymykseen mitkä olivat lasten reaktio kasvomaskin käyttöön, sain seitsemän eri vastausta. Vastaajista kaksi vastasi, ettei lapset olivat heidän kokemuksensa mukaan reagoineet mitenkään kasvomaskin käyttöön. Vastaukset olivat muotoiltu hieman eri tavalla, mutta tarkoitus sama niin yhdistin nämä samaan sarakkeeseen. Kaksi vastaaja sanoivat, että lapset ensin hämmästelivät kasvomaskeja mutta nopeasti tottuivat. Yksi vastaaja sanoi, että lapset vieraksuivat kasvomaskeja alkuun mutta sitten tottui. Pelkistettynä nämä vastaukset ovat hyvin samantyylliset ja yhdistin ne sen takia samaan sarakkeeseen. Yksi vastaajista kertoi lapsesta, joka pelkäsi kasvomaskeja eikä tottunut siihen, että aikuiset niitä käyttivät. Tämä vastaus erottautui muiden vastauksista ja laitoin sen omaan sarakkeeseen. Yksi vastaajista sanoi, että lapset oudoksuivat kasvomaski ja yritti repiä pois. Halusivat nähdä aikuisen kasvoja. Tämä vastaus myös erottautui muista ja laitoin omaan sarakkeeseen. Kävin kaikki haastattelu vastaukset läpi samalla tavalla ja sain näin tutkimukseni tulokset.

9 Tutkimustulokset

Haastattelussa mukana olleet varhaiskasvatuksen ammattilaiset olivat kaikki työskennelleet alle kolmevuotiaiden lasten kanssa covid - 19 pandemian aikana. Yksi ammattilainen oli työskennellyt vain satunnaisesti alle 3 - vuotiaiden kanssa, muut ammattilaiset olivat työskennelleet säännöllisesti päivittäin heidän kanssansa.

Kasvomaskin käyttöä olivat noudattaneet suositusten mukaisesti kuusi varhaiskasvatuksen ammattilaisista. Kasvomaski oli heillä ollut käytössä koko päivän aikana. Ainut pitempi tauko kasvomaskin käytössä oli ruokailun yhteydessä. Yksi varhaiskasvatuksen ammattilaisista oli omien kasvomaskin käytöstä aiheutuvien terveysongelmien takia käyttänyt kasvomaskia ainoastaan silloin kuin koki tartunta riskin olevan suuri, eli esimerkiksi kohdatessa lasten vanhempia sisätiloissa.

9.1 Lasten reaktiot kasvomaskin käytöstä

Haastattelussa tuli esille, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset olivat jokainen kokeneet lasten reaktiot kasvomaskin käyttöön hieman eri tavalla. Kahdella ammattilaisella oli kokemus, etteivät lapset reagoineet aikuisten kasvomaskien käyttöön ollenkaan. He pohtivat ovatko lapset jo nähneet kasvomaskia muualla eivätkä sen takia enää ihmetelleet niiden käyttöä varhaiskasvatuksessa. Kahdelle varhaiskasvatuksen ammattilaiselle lapset olivat aluksi hämmästelleet ja ihmetelleet kasvomaskia ja myös kyselleet mikä se on. Vastajaat kuitenkin kertoivat, että lapset tottuivat nopeasti kasvomaskien käyttöön. Yhdellä ammattilaisella oli myös kokemus siitä, että lapset aluksi vieroksuivat kasvomaski mutta vain hetken ennen, kun jo tottuivat siihen.

...lasten reaktio aluksi katsoi hämmentyneenä, että mikä tämä on ensimmäinen reaktio miksi sulla on tuommainen naamassa

Yksi varhaiskasvatuksen ammattilainen toi haastattelussa esille, miten koki lasten oudoksuvan kovasti kasvomaskia ja jopa yrittävät repiä pois sitä. Hänen mielestään lapset eivät hyväksyneet kasvojen peittämistä ja halusivat nähdä aikuisen kasvot.

Ei tykkää. Aluksi oudoksuivat aika paljon ja repivät sitä usein pois kommentoivat maskia, näyttävät selvästi, että kivempi kun ei maskia.

Haastattelussa yksi varhaiskasvatuksen ammattilainen kerto yhden lapsen kohdalla ollut kokemus, että pelkäsi todella paljon kaikkia aikuisia, jotka käyttivät kasvomaskia. Hän ei suostunut tulemaan lähelle ja piti ottaa kasvomaski pois kasvoilta ja näyttää kuka on kasvomaskin

takana. Tämä lapsi ei tottunut kasvomaskia käyttäviin aikuisiin vaan oli pelokas koko kasvomaskien käytön aikana.

Kurjalta tuntui, kun yksi lapsi pelkäsi kasvomaskin käyttäjiä todella paljon. Hän ei uskaltanut tulla ollenkaan aikuisen lähelle ja näki miten vaikeaa, tämä oli hänelle. Piti ottaa maski pois ja näyttää kuka oli, silloin tuli jo luokse mutta hyvin epäileväinen oli kuitenkin.

Haastattelussa varhaiskasvatuksen ammattilainen toi esille, miten lapset kuitenkin tottuvat hyvin uusiin tilanteisiin ja heille uudet asiat muuttuvat normaaliksi. Tämä helpotti hieman sitä, että henkilöstö joutui käyttämään kasvomaskeja. Lapset sopeutuivat niihin ja keksittiin keinot, miten voitiin korvata puuttuvat eleet ja ilmeet. Yksi työntekijä oli keksinyt piirtää kasvomaskeihin iloiset hymysuut ja näytti näin, että hän on iloinen. Toinen työntekijä koki, että olemalla vielä enemmän läsnä lapsille ja antamalla heille läheisyyttä hän korvasi puuttuvat kasvojen ilmeet. Hän piti lapsia enemmän sylissä ja yritti puhua selkeästi ja artikuloiden.

9.2 Vuorovaikutuksen haasteet kasvomaskin käytössä

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset kokivat kasvomaskin käytön vaikuttavan paljon vuorovaikutukseen lapsen kanssa. Vuorovaikutus ei ole vai sanoja vaan käytetään paljon eleitä ja ilmeitä, josta suuri osa jää pois kasvomaskia käyttäessä. Lasten kanssa keskustelussa kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että jotain hyvin olennaista jää pois vuorovaikutuksesta, kun ei näe kasvoja. Lapselle voi olla haastava ymmärtää keskustelua. Lapselle voi jopa olla epäselvää kuka puhuu. Ryhmätilanteissa on luontevaa käyttää paljon nonverbaalista vuorovaikutusta koska se tukee ryhmän toimintaa. Kasvomaskin kanssa tämä ei ole mahdollista ja ryhmä ei toimi yhtä hyvin, kun ilman kasvomaskin käyttöä.

Vaikuttaa koska eleet jäävät kasvosta näkemättä ja puhe ei ole vaan sitä mitä kuullaan, lapset tarkkailevat koko ajan, kun sä puhut niille. ja kaikki se, kun kommunikoi niin kyllähän siinä on ilmeet se niin kun kuuluu siihen kokonaisuuteen, kun kommunikoi.

Vuorovaikutus on myös kasvomaskin kanssa haastavampia koska puhe muuttuu epäselväksi ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan pitäisi koko aika miettiä miten puhuu ja sitä että on riittävän selkeä puheessaan. Koko keho voi käyttää keskustelun avuksi ja artikuloita selkeästi.

...huonontaa ymmärrystä kasvomaski vähän sotkee sitä puhetta ei saa selvää mitä toinen sanoo ja sitä siitä jää se kuitenkin se semmoinen näköyhteys siitä miten suu liikkuu ja miten huulet liikkuu sä et saa varmistusta näköyhteyden kautta mitä toinen sanoo tai ilmeet ei samalla tavalla näy niin kyllä se vaikuttaa siihen miten lapsi ymmärtää

Haastateltu varhaiskasvatuksen ammattilaiset ottivat esille huolensa siitä, miten kasvomaskin kanssa työskentely on voinut vaikuttaa lapsiin, jotka tarvitsevat erityistä kielellistä tukea. Heidän kanssansa on saatettu aikaisemmin käydä kielijumppaa tai muuten lukevat huulilta ja kasvoilta enemmän, kun muut lapset. Heidän kohdallansa henkilöstön kasvomaskin käyttö on voinut olla entistä haitallisempi. Puhe on kasvomaskin takana epäselvempää ja voi sen takia myös vaikeuttaa ymmärtämistä.

Oon huolissani niistä lapsista, jotka ovat tarvinnut kielessä erityistä tukea. Onko nämä kasvomaskit voinut huonontaa heidän vuorovaikutus taidot. Mietti miten on itse osannut heitä tukea tarpeeksi.

9.3 Sosiaaliemotionaalisen kehityksen tukemisen haasteet kasvomaskien käytössä

Haastatellut varhaiskasvatuksen ammattilaiset pitivät kaikki kasvomaskin käyttö haasteellisenä tunteiden näyttämässä. Heidän vastauksistaan tuli esille, miten kasvomaskin kasvojen peittäminen vaikeutti lapsen aikuisen tunnetilan lukemista.

Pienten lasten kanssa ei juurikaan saa esiin omaa tunnetila koska pienet lapset eivät kielellisesti sillä tasolla ei helppoa sanoittaa tunteita tunnetila ei saa esille kasvomaski kanssa on vaikeampi sanoittaa tunteita. Ilmeet ja eleet erittäin tärkeitä lapsille

Osassa haastatteluissa tuli esille erityistä tukea tarvitsevien lasten suuremmat vaikeudet ymmärtää erilaisia tunnetiloja, kun eivät voi lukea ihmisten kasvoilta niitä. Haastattelu toi esille huolen siitä mitkä pitkäaikaiset vaikutukset heille voivat olla ja miten tunnetiloja ja ongelmia tästä kasvottomuudesta voi syntyä.

Lapset, joilla on vaikeuksia, tarvitsevat vielä enemmän lukea kasvoilta, muuten eivät ymmärrä onko hoitaja iloinen vai suuttunut. Maskin takaa ei ehkä äänensävy kerro oikeasti se mikä on tunnetila.

Yhden ammattilaisen kokemus oli ryhmätoiminnan vaikeutuminen, kun aikuinen käytti kasvomaskia. Hänen mielestään oli häiritsevää koska ei pystynyt elekielellä viestiä lapsille asioita kuten aikaisemmin on voinut. Esimerkkinä ilmeillä näyttää, että nyt tuo käytös riittää tai nyt on aika olla hiljaa. Koska jokaisen asian joutui sanallisesti kertomaan lapsille, niin se oli ryhmätilanteissa hyvin häiritsevää. Ryhmätoiminta muuttui levottomaksi.

...joskus lapset ryhmässä näkevät aikuisen kasvoista sen tilanteen tunnetilan ja ymmärtävät että nyt riittää ja pitää esim. olla hiljaa tai lopettaa, kun kasvomaski käytössä tätä elekieltä ei voi käyttää ja joutuu joka kerta sanomaan erikseen lapsille.

9.4 Lapsen kohtaaminen kasvomaskia käyttäessä

Kasvomaskien käyttö aloitettiin elokuun alussa, kun Ruukin päiväkotia avattiin kesätauon jälkeen. Pienten alle kolmevuotiaiden ryhmässä aloitti uusia lapsia varhaiskasvatuksessa. Näille lapsille varhaiskasvatus oli uusi asia ja kaikki varhaiskasvatuksen työntekijät vieraita aikuisia. Haastattelussa tuli esille se, miten kasvomaskin käytön koettiin vaikeuttavan varsinkin vieraan lapsen kohtaamista. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset pohtivat, että lapsen luottamuksen saaminen vei enemmän aikaa, kun oli kasvomaski päällä lapsen ensimmäisessä kohtaamisessa. Yhden lapsen kohdalla jouduttiin olemaan ilman kasvomaskia koska hän pelkäsi sitä niin paljon.

Lapset mielestäni vierasti enemmän, kun oli aikuisella kasvomaski. Vaikeata oli itsellekin tottua siihen maskiin, kun aloitti työt syksyllä. Ei ihan heti osannut olla ehkä niin luonteva sen kanssa

Haastattelussa tuli esille, että henkilöstö yritti kehon kielellä osoittaa lapsille olevansa turvallisia aikuisia. He pitivät lapsia enemmän sylissä ja pyrkivät käyttämään ystävällistä äänensävyä. Ruokailutilanteessa varhaiskasvatuksen henkilökunta oli ilman kasvomaskia ja yrittivät ruokailun aikana tutustuttaa lapsia itseensä.

...nopeutti lasten sopeutuminen varhaiskasvatukseen. Oon ainakin itse yrittänyt vielä enemmän olla lapsille läsnä ja pitää sylissä. Onneksi ruokailu sai olla ilman maskia niin lapset näki meidät aikuiset sen hetken, se varmaan auttoi heidät tutustumaan meihin...

Haastattelussa enemmistö toi esille, miten lapset kuitenkin soputuvat hyvin uusiin tilanteisiin ja se että suurin osa lapsista olivat nähneet omien huoltajien ja muiden aikuisten käyttävän kasvomaskeja myös muualla kuin varhaiskasvatuksessa.

10 Johtopäätökset

Varhaiskasvatuksen rooli lasten sosiaaliemotionaalisen kehityksen tukemisessa on suuri koska useat lapset viettävät hyvin paljon aikaa varhaiskasvatuksessa. Henkilökunta on esikuvana lapsille. He myös näkevät lasten toimivan ryhmässä ja miten ovat yhdessä muiden kanssa. Lapselle turvallisuuden tunne on tärkeää ja miten lapsen minäkuva kehittyy, riippuu paljon siitä, miten häntä tuetaan lapsuudessa. Emotionaalinen kompetenssi luo perustan sosiaaliselle kompetenssille, tämän takia varhaiskasvatuksen työssä nuorimpien lasten kanssa tälle tulee antaa paljon arvoa. (Drugli & Lekhal 2020, 68-69.)

Haastattelemani varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia olivat, että lapset sopeutuvat yleensä uusiin asioihin ja näin on myös käynyt suurimmalla osalla lapsilla kasvomaskin kanssa. Kaksi haastateltava toi esille miten kasvomaskeja oli jo totuttu näkemään muualla yhteiskunnassa, ja sen takia lapset olivat niihin tottuneet ennen kuin varhaiskasvatuksen henkilökunta aloitti käytön. Ainoastaan yhdellä lapsella kerrottiin olevan koko kasvomaskin käyttösuositus ajan aikana vaikeuksia kasvomaskin käytön kanssa ja oli selvästi pelokas.

Henkilöstön yksimielinen kokemus siitä, että kasvomaskien käyttö vaikeuttaa huomattavasti vuorovaikutusta lasten kanssa. Tämä on samoilla linjoilla kansanvälisten tutkimusten kanssa missä tuloksia saatiin kasvomaskien haittavan vuorovaikutusta, puheen kuulemisen ja ymmärtämisen. Tutkimuksessaan *Acoustic voice characteristics with and without wearing a facemask* Ngyen ym. ovat todenneet maskin käytön häiritsevän sanallista viestintää. Kasvomaskin käyttö heikensi merkittävästi puheen havaitsemisen tarkkuutta, jos tilassa oli taustamelua. (Ngyuen ym. 2021.) Varhaiskasvatuksessa on pienten alle 3 - vuotiaiden ryhmässä taustamelua, joten tämä aiheuttaa kasvomaskin kanssa haasteita. Myös Nobregan ym. tutkimuksessa *How facemasks can affect school performance* tuli esille, miten kasvomaski vaimentaa opettajan ääntä ja sen takia vaikeuttaa lasten oppimista. (Nobrega ym. 2021.)

Haastattelussa henkilöstön kokemus oli, että eleiden ja ilmeiden näkyminen lapsille on tärkeää ja kun ei kasvomaskin takaa näe kasvoja niin vuorovaikutuksesta jää jotain hyvin olennaista uupumaan. Nobregan tutkimuksessa tuli esille, miten kasvomaski muodostaa visuaalisen esteen ja piilottaa puhujan kasvot. Lapsi, joka luottaa ei - verbaalisiin viestintäsignaaleihin ei saa visuaalisia vihjeitä kasvoilta koska suu, hampaat, huulet, kieli ja posket ovat piilotettuja. (Nobrega ym. 2021.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö oli yksimielinen siitä, että kasvomaskin käytön aikana tunteiden esille tuominen saattaa olla haastavaa. Kun suuri osa kasvoista on peitettyinä. Silmistä voi nähdä joitakin tunteita mutta voi olla lapsille vaikeampaa tulkita niitä. Fitousi ym. ovat tutkimuksessaan *Understanding the Impact of Face Masks on the Processing of Facial Identity, Emotion, Age, and Gender* tutkinut, miten silmistä näkee osan tunteista mutta koska suurin osa ilmeistä ja tunteista jää maskin taakse piiloon. Kasvomaskia käyttäessä toisten ihmisten kontaktissa jää puuttumaan jotain hyvin olennaista, emme tunnista toisten ihmisten tunteita.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö toi esille eri keinoja ratkaisuksi. Esimerkiksi hymyilevien huulten piirtäminen kasvomaskin saa kasvattajan näyttämään iloiselta. Tämä kuitenkin antaa jatkuvan iloisen ilmeen kasvoille. Yksi haastateltava toi esille miten on yrittänyt artikuloida selvemmin ja äänensävyllä tuoda esille oma tunnetilaa. Läheisyydellä ja läsnäololla yritettiin myös näyttää lapsille, miten heistä välitetään.

Lapsen kohtaaminen koettiin haasteelliseksi. Varsinkin syksyllä uusien lapsien aloittaessa varhaiskasvatuksessa kesti kauemmin oppia tuntemaan lapsia. Tilannetta helpotti se, että ruokailun aikana sai olla ilman kasvomaskia ja silloin pystyi paremmin tutustumaan lapsiin. Yhden lapsen kohdalla piti näyttää kasvoja kasvomaskin takaa koska häntä kasvomaskiin peitetyt kasvot selvästi pelottivat.

11 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Hyvän tutkimuksen yksi vaatimus on eettinen kestävyys. Tutkimusetikalla tarkoitetaan eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista. Tutkimuksessa uskottavuus ja eettiset ratkaisut ovat erottamattomia. Tutkimus on uskottava, kun on noudettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Puutteellinen viittaus aikaisempiin tutkimustuloksiin tai muiden tutkijoiden osuuden vähättely loukkaa hyvää tieteellistä käytäntöä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149-151.) Tutkimuksessani olen ottanut esille useampia aikaisempia tutkimuksia kasvomaskin käytöstä ja vertailut niitä omiin tutkimustuloksiin. Oman ja aikaisempien tutkimuksien tulokset ovat hyvin samankaltaiset.

Luotettavuudessa voidaan puhua, kun tutkimus on objektiivinen ja totuuden mukainen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158.) Haastatteluaineiston ollessa laadukasta ja aineiston litteroinnissa on kaikkien haastattelujen kohdalla noudettu samoja sääntöjä, on haastatteluaineisto luotettavaa. (Hirsijärvi & Hurme 2021, 185.) Tulosten tarkkuus on merkki tutkimuksen luotettavuudessa. Mittaustuloksissa tulee olla toistettavuutta eli ei ole sattumanvaraisia. Monet asiat voivat heikentää luotettavuutta tutkimuksen aikana. Vastaaaja voi ymmärtää asian eri tavalla, kun tutkija tai haastattelija voi tehdä virheitä tietojen tallentaessa. (Vilkka 2021, 194.) Haastattelussa kohtasin haastateltavat kasvokkain ja keskusteltiin paljon eri teemoista. Mielestäni asiat olivat selkeät ja hyvin ymmärrettäviä, joten tutkimukseni on mielestäni luotettava.

Haastateltavat ovat kokeneita ammattilaisia ja ovat kaikki työskennelleet vuosia pienten lasten kanssa. Heidän ammattitaitonsa tuo luotettavuutta tutkimukseen koska osaavat vertailla työntekoa kasvomaskin kanssa ja ilman. He myös tunnistavat miten lapset reagoivat kasvomaskeihin ja miten lasten käytös mahdollisesti muuttuu. Pyrin tekemään haastattelu kysymykset selkeäksi ja yksinkertaisiksi välttääkseni niiden tulkitsemista eri tavalla. Haastattelussa voi myös esittää lisäkysymyksiä, jos tuntuu ettei haastateltava ole ymmärtänyt kysymystä niin kun se on ajateltuna. Nauhoituksen avulla vastaukset kirjoitetaan juuri niin kun ne on vastaaaja ilmaissut. Haastateltavien aineisto on litteroitu heti haastattelujen jälkeen mikä parantaa haastattelun laatua.

12 Pohdinta

Lasten itsesääteilytaidot ja sosiaaliemotionaalinen kehitys on ensisijaisen tärkeä tulevaisuutta ajatellen. Lapset pitää oppia näitä taitoja hyvinvoinnin ja tasapainoisen elämän saavuttamiseksi. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävä on tukea lapsia kehityksessä. (Drugli & Lekhal 2018, 57-59.) Varhaiskasvatuksen henkilöstö kohtaavat lapsia päivittäin ja heillä on pitkä kokemus työskentelystä lasten kanssa. Koen että heidän ammattitaitonsa auttaa näkemään kasvomaskien kanssa työskentelyn haasteita lasten tukemisessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia tulisi ottaa huomioon vastaavan tilanteen tullessa eteemme.

Haastattelussa tuli mielestäni esille kasvomaskin haitat varsinkin pienen lapsen tunteiden tunnistamisessa. Lapset, jotka ovat vielä pieniä tarvitsevat kokonaisempaa vuorovaikutusta, pelkät sanat eivät riitä vaan he tulkitsevat hyvin paljon myös ilmeitä ja eleitä. Henkilöstö koko, että osittain näitä voi muilla keinoilla yrittää korvata, kuten esimerkiksi läheisyydellä ja artikuloimalla selkeästi.

Jatkossa olisi mielestäni aiheellista tutkia tarkemmin mitkä pitkäaikaiset vaikutukset lapsille on saattanut aiheutua pandemian ajan rajoituksista ja poikkeusoloista. Kasvomaskin käyttöä pitäisi myös tarkasti tutkia ja pohtia mitkä ovat haitat ja hyödyt. Yhden haastatellun kommentti herätti ajatuksia siitä mitä vaikutuksia tulevaisuudessa voi huomata. Ruotsissa oli erilainen ajattelutapa eikä kasvomaskia käytetty lainkaan varhaiskasvatuksessa. Tulisikin tarkasti verrata Ruotsin ja Suomen lasten kehitystä. Aiheellista voisi myös olla tutkia mitkä hyödyt kasvomaskin käytöstä on ollut varhaiskasvatuksessa ja pohtia tarkasti seuraavan mahdollisen pandemian aikana kasvomaskin käyttöä.

...mielestäni näiden kasvomaskien ja muidenkin rajoitusten vaikutukset näkyvät varmaan vasta vuosien päässä, ku lapset kasvaa, sit varmaan huomataan jos on jotain ongelmia enemmän kielen kehityksen kanssa tai muuta. Pitäisi sitten varmaan tutkia tuota enemmän, mitä niistä kaikista on voinut tulla. Ruotsissa ku ei o niitä maskeja tai muitakaan rajoituksia kauheasti ollut niin saisi vertailukohde, niin voisi tullakin paljon tietoa mitä kaikkea on voinut aiheuttaa.

Lähteet

Painetut

Calleja, M. 2020. Korona virus, joka mullisti maailman. Helsinki: Oppian.

Drugli, M. & Lekhal, R. 2020. Att rusta barn för livet. Förskolans arbete för barns positiva utveckling. Lund: Studentlitteratur.

Hansen, O. 2018. Det vi veto m små barns kommunikation med vuxna. Lund: Studentlitteratur.

Hlrsijärvi, S. & Hurme, H. 2021. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus.

Hwang, P. & Frisé, A. 2005. Utvecklingspsykologi. Individens utveckling i ett livsperspektiv. Teoksessa Hwang, P., Lundberg, I., Rönnberg, J. & Smedler, A -C. (toim.) Vår tids psykologi. Köping: Ljungbergs säteri, 69-220.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino.

Kunnari, S. & Paavola, L. 2012 Vuorovaikutus äänteellisen kehityksen perustana. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen - Makkonen, T. (toim.) Pienet sanat. Lasten äänteellinen kehitys. Jyväskylä: PS - kustannus, 57-62.

Savinainen - Makkonen, T. & Kunnari, S. 2012 Äänteellinen kuntoutus ja sen tarpeellisuus. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen - Makkonen, T. (toim.) Pienet sanat. Lasten äänteellinen kehitys. Jyväskylä: PS - kustannus, 291-299.

Lehtihalmes, M. 2012. Lapsen äänteellisen kehityksen hermostollinen perusta. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen - Makkonen, T. (toim.) Pienten sanat. Lasten äänteellinen kehitys. Jyväskylä: PS - kustannus, 47-55.

Marjamäki, E., Kosonen, S., Törrönen, S. & Hannukkala, M. 2015. Lapsen mieli. Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan. 2. painos. Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Pulkkinen, L. ja Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. painos. Jyväskylä: PS- kustannus.

Paavola - Ruotsalainen, L. & Rantalainen, K. 2020. Varhaiset vuorovaikutustaidot. Teoksessa Niemitalo - Haapola, E., Haapala, S. & Ukkola S. (toim.) Lapsen kielen kehitys. Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys. Jyväskylä: PS - kustannus, 17-36.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2. painos. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2021- Tutki ja kehitä. 5. painos. Jyväskylä: PS - kustannus.

Sähköiset

- Ahonen, L. 2015. Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa. Viitattu 12.7.2022. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98158/978-951-44-9971-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Fitousi, D., Rotscild, N., Pnini, C. and Azizi, O. 2021. Understanding the Impact of Face Masks on the Processing of Facial Identity, Emotion, Age, and Gender. Viitattu 7.4.2022. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8595128/>
- Gori, M. Schiatti, L. & Amadeo, M. 2021. Viitattu 5.5.2022. Masking Emotions: Face Masks Impair How We Read Emotions. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.669432/full>
- Kehitysvammaliitto. 2021. Viitattu 12.4.2022. <https://papunet.net/tietoa/miten-kommunikointi-ja-kieli-kehittyvat>
- Loviisa kaupunki. 2022. Viitattu 31.3.2022. <https://www.loviisa.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivakodit/ruokin-paivakoti/>
- Lumio, J. 2022. Käsihygienia, hengityssuojaimet ja suojakäsineet virusinfektion torjunnassa. Viitattu 31.3.2022. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01193/kasihygienia-hengityssuojaimet-ja-suojakasineet-virusinfektion-torjunnassa>
- Nguyen, D., McCabe, P., Thomas, D., Purcell, A., Doble, M., Novacovic, D., Chacon, A. & Madill, C. 2021. Acoustic voice characteristics with and without wearing a facemask. Viitattu 12.7.2022. <https://www.nature.com/articles/s41598-021-85130-8>
- Pennanen, T., Seppänen, A. & Toikkanen U. Lääkärilehti 2022. Neuvolalääkärin yllättävä havainto pandemiasta- kaikki vauvat eivät enää hymyile. Viitattu 7.4.2022. <https://www.laakari-lehti.fi/kliininen-tyo/neuvolalaakar-in-yllattava-havainto-pandemiasta-kaikki-vauvat-eivat-ena-hymyile/?public=edfad40fb9fdeb261f60a1e6f09485d5>
- Määttä, S., Koivula, M., Huttunen, K., Paananen, M., Närhi, V., Savolainen, H. & Laakso, M-L. 2017. Lasten Sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Viitattu 12.4.2022. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lasten_sosioemotionaalisten_taitojen_tukeminen_varhaiskasvatuksessa.pdf
- Neitola, M. Sosiaalisemotionaaliset taidot. Viitattu 12.4.2022. <https://sites.utu.fi/rinnalla/sialtoalueet-ja-asiantuntijat/sosiaaliemotionaaliset-taidot/>
- Nobrega, M., Opice, r., Lauletta, M. & Nobrega, C. 2020. How face masks can affect school performance. Viitattu 12.7.2022. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7462459/?fbclid=IwAR35Fp6enTL4-Y_SjKFB4LUqash0UJcVtZ6QxR3-VR-tvGFr_l9bRt9uOvM
- Opetushallitus 2022a. Mitä on varhaiskasvatus. Viitattu 12.7.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Opetushallitus 2022b. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 5.4.2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8274670>

Opetushallitus 2022c. Lasten sosiaaliemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Viitattu 12.7.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lasten-sosioemotio-naalisten-taitojen-tukeminen-varhaiskasvatuksessa>

Saaranen - Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 12.7.2022. [KvaliMOTV - etusivu \(tuni.fi\)](https://www.kvalimotv.fi/)

Tampereen yliopisto. Tietoarkisto. 2021. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Viitattu 1.6.2022. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Tilastoraportti 2021. Viitattu 5.4.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143153/Tr32_21.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Viitattu 5.4.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Vähäsarja, S. 2021. Yle uutiset. Viitattu 12.3.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-11815844>

Julkaisemattomat

Loviisan kaupungin ohjeet maskien käytöstä 2021.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7752904/>